

บทที่ 7

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 พบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคดังต่อไปนี้คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับมูลเหตุในการร้องคัดค้านการเลือกตั้ง

ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. 2522 มาตรา 78 ไม่ได้บัญญัติครอบคลุมถึงการทุจริตคดโกงในรูปแบบต่าง ๆ เท่าที่ควร โดยได้บัญญัติถึงมูลเหตุในการร้องคัดค้านการเลือกตั้งไว้เพียง 5 กรณีด้วยกันคือ

1.1 กรณีผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เข้าสมัครรับเลือกตั้ง¹

1.2 กรณีผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งเกินกว่าสามแสนห้าหมื่นบาท ทั้งนี้ไม่รวมค่าธรรมเนียมการสมัคร²

1.3 กรณีผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มิได้ยื่นรายการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ให้ถูกต้องตามความเป็นจริงต่อผู้ว่าราชการจังหวัดที่ตนสมัคร

¹พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 มาตรา 26.

²พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 มาตรา 32.

รับเลือกตั้ง ภายในกำหนดสามเดือนหลังจากวันประกาศผลการเลือกตั้ง³

1.4 กรณีเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง กรรมการตรวจคะแนน หรือเจ้าหน้าที่คะแนนผู้ใดได้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการนับบัตรหรือคะแนนในการเลือกตั้ง การรวมคะแนน หรือการทำรายงานการเลือกตั้งไม่ตรงความจริง⁴

1.5 กรณีเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง กรรมการตรวจคะแนน หรือเจ้าหน้าที่คะแนน จงใจไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามกฎหมาย กฎกระทรวง หรือคำสั่งของศาลอันเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้⁵

ส่วนในกรณีอื่น ๆ นอกจาก 5 กรณีดังกล่าวไม่ถือเป็นมูลเหตุในการร้องคัดค้านการเลือกตั้ง เช่น

(1) การฝ่าฝืนบทบัญญัติที่ห้ามมิให้ข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยา เทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสาขาภิบาล หรือกรรมการสภาตำบล ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด⁶ พutang่าย ๆ ก็คือ การห้ามมิให้บุคคลเหล่านี้ใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ กระทำตนช่วยเหลือหรือเป็นหัวคะแนนให้ผู้สมัครฯ โดยมิชอบ

³พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 มาตรา 34.

⁴พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 มาตรา 51.

⁵พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 มาตรา 52.

⁶พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 มาตรา 15.

(2) กรณีการให้อามิสสินจ้างแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อจูงใจให้ผู้เลือกตั้ง ลงคะแนนหรืองดเว้นลงคะแนนเลือกตั้งโดยวิธีการคือ จัดทำ ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้ ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด หรือให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้ เงินหรือทรัพย์สินอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมแก่สมาคม มูลนิธิ วัด สถานบันการศึกษา หรือสถานสงเคราะห์อื่นใด หรือทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีพรสมและการรื่นเริงต่าง ๆ หรือทำสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์หรือสิ่งอื่นใดเพื่อประโยชน์ของบุคคล ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถานบันการศึกษา หรือสถานอื่นใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือไม่ก็ตาม หรือเลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด⁷ ซึ่งวิธีการเหล่านี้ก็คือการซื้อเสียงนั่นเอง

(3) กรณีการฝ่าฝืนบทบัญญัติที่ห้ามมิให้ผู้สมัครฯ ผู้ใดจัดยานพาหนะนำผู้เลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้งเพื่อการเลือกตั้ง หรือนำกลับไปจากที่เลือกตั้ง หรือจัดให้ผู้เลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้ง หรือกลับจากที่เลือกตั้ง โดยไม่ต้องเสียค่าโดยสารยานพาหนะหรือค่าจ้างซึ่งต้องเสียตามปกติ หรือผู้ใดกระทำการเช่นนั้นเพื่อประโยชน์ของผู้สมัครฯ ใด⁸

ทั้งสามกรณีดังกล่าวนี้ไม่ถือเป็นมูลเหตุในการร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ทั้งที่เป็นวิธีการทุจริตคดโกงที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเห็นกันว่า หากปล่อยให้มีการร้องคัดค้านการเลือกตั้งได้โดยไม่จำกัดแล้ว ก็อาจมีการร้องคัดค้านกันอย่างนร่าเหว ทำให้สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่าย และอาจมีการกลั่นแกล้งใส่ร้ายกันได้ง่าย คดีคัดค้านการเลือกตั้งจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นอันเป็นการสร้างภาระแก่ศาลยุติธรรมซึ่งโดยปกติก็ต้องพิจารณาวินิจฉัยอรรถคดีทั่วไปมากมายอยู่แล้ว

นอกจากนี้ ในส่วนเนื้อหาของกฎหมายเกี่ยวกับมูลเหตุในการร้องคัดค้านการเลือกตั้งและการบังคับใช้กฎหมายก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่กล่าวคือ

⁷ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 มาตรา 35.

⁸ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 มาตรา 37.

ในส่วนเนื้อหาของกฎหมาย ยังมีข้อความที่เคลือบคลุมในมาตรา 32 วรรค 2 ที่ได้กำหนดให้ค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งหมายความถึง บรรดาเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่พรรคการเมืองหรือบุคคลอื่นใดจ่ายหรือรับว่าจะจ่ายแทน หรือนำมาให้ใช้โดยไม่คิดค่าตอบแทน เพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ไม่สามารถครอบคลุมถึงในกรณีที่มีบุคคลอื่นจ่ายเงินหรือทรัพย์สินแทนผู้สมัครฯ โดยผู้สมัครฯ สามารถอ้างได้ว่าบุคคลผู้นั้นไม่ได้จ่ายแทนเขา และเขาก็ไม่ทราบว่าบุคคลผู้นั้นจ่ายแทนใครหรือมีบุคคลอื่นแอบจ่ายแทนโดยตนเองไม่ทราบ ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้หาหลักฐานมานิสังจนได้ยาก อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าวนี้ก็ยากที่จะแก้ไขในการใช้ถ้อยคำให้ถูกต้อง จึงยังคงวางไว้อย่างน้อยก็เพื่อห้ามปราม และช่วยให้การหาเสียงเลือกตั้งเป็นไปโดยจำกัดบ้าง

และกรณีตามมาตรา 32 วรรคแรก ซึ่งได้จำกัดวงเงินค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการหาเสียงเลือกตั้งไว้ โดยห้ามใช้จ่ายเกิน 350,000 บาท ซึ่งน่าที่จะมีการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังมีข้อห้ามหลายประการที่ขัดต่อหลักความนิยมของคนไทยในชนบท เช่น การห้ามบริจาคทรัพย์สินเพื่อสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์หรือการสาธารณกุศลต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้ง การห้ามจัดเลี้ยงสุราอาหารหรือจัดให้มีมหรสพต่าง ๆ ซึ่งในกรณีหลังนี้ ผู้สมัครฯ สามารถอ้างได้ว่าตนเองเพียงได้รับเชิญมาร่วมงานและปราศรัยเท่านั้น โดยมีบุคคลอื่นเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย ทั้งที่ความจริงผู้สมัครฯ เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเองทั้งสิ้น เป็นต้น

ในส่วนการบังคับใช้กฎหมาย ถึงแม้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ พ.ศ. 2522 มาตรา 32 และมาตรา 34 จะได้กำหนดวงเงินค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งไว้เป็นจำนวน 350,000 บาท และบังคับให้ผู้สมัครฯ ต้องยื่นรายการค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐภายใน 3 เดือน นับแต่วันเลือกตั้ง และกำหนดโทษทางอาญาไว้อีกทางหนึ่งด้วย แต่ปรากฏว่ามีการละเมิดกฎหมายดังกล่าวอยู่เสมอ อันเป็นผลมาจากการรู้เห็นเป็นใจและความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการขาดการเอาใจใส่ดูแลและควบคุมการเลือกตั้งให้

เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่เกรงกลัวอิทธิพลของผู้สมัครฯ หรือพรรคพวกที่มีตำแหน่งทางการเมือง หรือได้รับผลประโยชน์จากผู้สมัครฯ นอกจากนี้การบรรยายฟ้องกรณีการทุจริตคดโกงในการเลือกตั้งดังกล่าวนี้ ก็ยังพบปัญหาความยากลำบากในการบรรยายฟ้องให้แจ้งชัด หากไม่สามารถกระทำได้เลยศาลก็จะยกคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 172 ทั้งกรณีนี้ศาลมีอำนาจหยิบยกขึ้นพิจารณาได้เองเพราะเป็นปัญหาอันเกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

นอกจากนี้ในส่วนของ การควบคุมค่าใช้จ่ายของผู้สมัครฯ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะควบคุมมิให้ผู้สมัครฯ ใช้จ่ายเกินกว่า 350,000 บาท ได้อย่างไร ในเมื่อกฎหมายให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดดำเนินคดีเฉพาะกรณีกับผู้สมัครฯ ไม่ยื่นรายการค่าใช้จ่ายภายในกำหนด 3 เดือนหลังจากวันประกาศผลการเลือกตั้ง หรือในกรณียื่นรายการค่าใช้จ่ายเป็นเท็จ โดยเฉพาะกรณีหลัง เป็นการยากที่จะพิสูจน์ว่ารายการค่าใช้จ่ายที่ผู้สมัครฯ แจ้งมาั้นเป็นจริงหรือไม่ ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ศาลก็ย่อมยกฟ้อง ยิ่งไปกว่านั้นในกรณีที่ผู้สมัครฯ ยื่นรายการค่าใช้จ่ายโดยไม่มีหลักฐานการจ่ายเงินหรือมีแต่ไม่ครบถ้วน ก็จะเอาผิดกับผู้สมัครฯ ในฐานะยื่นรายการค่าใช้จ่ายเป็นเท็จไม่ได้ เพราะเป็นการยื่นที่บกพร่องหรือไม่สมบูรณ์ตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งไม่มีบทกำหนดโทษไว้

2. ปัญหาเกี่ยวกับผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง

ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ พ.ศ. 2522 มาตรา 78 ได้บัญญัติจำกัดผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้งไว้ 3 ประเภทด้วยกันคือ

2.1 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น

“รายละเอียดโปรดดูใน กฎणा ทองธรรมนูญฯ ” ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตภาคศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532).

2.2 ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น

2.3 พรรคการเมืองที่มีสมาชิกสมัครเข้ารับการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น

ดังนั้นผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งอื่น หรือผู้สมัครฯ ในเขตเลือกตั้งอื่น หรือพรรคการเมืองที่ไม่ได้ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น หรือกลุ่มหรือคณะบุคคลที่รวมตัวกันคอยสังเกตสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง ที่ได้พบเห็นการทุจริตคดโกงในเขตเลือกตั้งนั้นจึงไม่มีสิทธิร้องคัดค้านการเลือกตั้ง สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากแนวความคิดที่ว่าหากปล่อยให้มีการร้องคัดค้านการเลือกตั้งกันได้โดยไม่จำกัดแล้ว ก็อาจมีการร้องคัดค้านกันอย่างพร่ำเพรื่อ ทำให้สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่าย และอาจมีการกลั่นแกล้งใส่ร้ายกันได้ง่าย ทั้งจะเป็นการเพิ่มภาระแก่ศาลยุติธรรมซึ่งโดยปกติก็มีบรรทัดที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยมากมายอยู่แล้ว ดังนั้น จึงควรให้ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องเฉพาะในเขตเลือกตั้งนั้นเท่านั้นเป็นผู้มีสิทธิร้องคัดค้านการเลือกตั้งได้

กรณีดังกล่าวนี้ได้ส่งผลให้เกิดปัญหาขึ้นคือ ไม่สามารถจะยกเลิกเพิกถอนการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมโดยมีการทุจริตคดโกงเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องที่ชนบทห่างไกลที่ประชาชนมีความยากจน ขาดการศึกษา ขาดการเรียนรู้และความเข้าใจถึงสิทธิหน้าที่ของตนเองที่มีในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ปัญหาการทุจริตคดโกงในการเลือกตั้งรูปแบบวิธีการต่าง ๆ จึงเกิดมากขึ้นเป็นลำดับดังที่ทราบกันดี ประชาชนเหล่านี้มักตกอยู่ภายใต้อิทธิพลครอบงำของนักธุรกิจการเมืองและหัวคะแนน ทั้งอำนาจทางการเงินและผลประโยชน์ต่าง ๆ รวมทั้งการการข่มขู่คุกคาม เหล่านี้ จึงปรากฏว่าคดีร้องคัดค้านการเลือกตั้งส่วนใหญ่แล้วคู่กรณีจะเป็นผู้สมัครฯ หรือพรรคพวกผู้สนับสนุนด้วยตนเอง มาตรการคัดค้านการเลือกตั้งจึงใช้ไม่ได้ผลอย่างจริงจัง

3. ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการวินิจฉัยภาคีร้องคัดค้านการเลือกตั้ง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมในการพิจารณาวินิจฉัยคดีคัดค้านการเลือกตั้ง โดยเหตุนี้คำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจึงต้องชัดเจน ได้ใจความ หากเป็นคำร้องที่เคลือบคลุมศาลก็ไม่อาจรับไว้พิจารณาได้ ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 วรรค 2 ระบุว่าคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งเคลือบคลุมหรือไม่นั้น ศาลมีอำนาจหยิบยกขึ้นพิจารณาได้เอง เพราะคดีร้องคัดค้านการเลือกตั้งมีผลกระทบถึงความมั่นคง จึงเป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน¹⁰

ในทางปฏิบัติสำหรับคดีคัดค้านการเลือกตั้งเป็นไปด้วยความยากลำบากที่จะระบุให้แน่ชัดลงไปได้ เช่น ร้องว่ามีการทุจริตคดโกงในการเลือกตั้งโดยกรรมการนับบัตรที่เป็นบัตรเสียหรือนับบัตรเสียเป็นบัตรดีเป็นจำนวนเท่าใดไม่ระบุ¹¹ หรือร้องว่ากรรมการได้ช่วยเหลือผู้สมัครฯ ด้วยการเขียนหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่มาใช้สิทธิลงในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แล้วใช้สิทธิกาบัตรลงคะแนนหรือยินยอมให้ผู้อื่นกาบัตรลงคะแนนโดยอ้างและลงคะแนนแทนผู้ไม่มาใช้สิทธิ ผู้ร้องไม่ระบุว่าหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนหมายเลขใด ของผู้ใด ที่หน่วยเลือกตั้งใด เป็นจำนวนมากน้อยเท่าใด ผู้ที่ได้ลงคะแนนไปแล้วและได้รับความยินยอมให้กลับมาลงคะแนนอีกที่หน่วยเลือกตั้งใด เป็นจำนวนเท่าใด ผู้สมัครคนใดที่ได้คะแนนเกินไปจากการกระทำเช่นนี้เป็นจำนวนเท่าใด¹² เป็นต้น เป็นการยากที่จะระบุให้แน่ชัดลงไปได้ เพราะโดยปกติแล้วเรื่องเช่นนี้ผู้เป็นโจทก์ไม่มีโอกาสทราบได้แน่ชัดถึงรายละเอียดทั้งหมดได้ เพราะผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ผู้ถูกระบุว่ามีพฤติกรรมร่วมทุจริตคดโกงให้ความช่วยเหลือ ย่อมไม่ให้ความร่วมมือตรวจสอบรายละเอียดเป็นแน่ จึงมักปรากฏว่าศาลได้สั่งยกคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจากมูลเหตุที่คำร้องเคลือบคลุมไม่ชัดเจนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172 เป็นจำนวนมากก่อนที่จะได้พิจารณาวินิจฉัยในเนื้อหา

¹⁰ คำสั่งศาลฎีกาที่ 2735/2526.

¹¹ คำสั่งศาลฎีกาที่ 2410/2526.

¹² คำสั่งศาลฎีกาที่ 3936/2529.

4. ปัญหาเกี่ยวกับองค์กรผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีคัดค้านการเลือกตั้ง

ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ พ.ศ. 2522 มาตรา 79 บัญญัติให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีคัดค้านการเลือกตั้ง โดยมีลักษณะพิเศษคือ คำร้องคัดค้านการเลือกตั้งจะต้องยื่นต่อศาลจังหวัด หรือศาลแพ่ง (สำหรับกรุงเทพมหานคร) เมื่อศาลดังกล่าวได้รับคำร้องแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ทำความเห็นและส่งสำนวนไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย โดยศาลฎีกามีอำนาจดังนี้

(1) ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งหรือการที่ผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นไปโดยมิชอบสมควรที่จะให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้นหรือเฉพาะแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งตามคำร้องคัดค้านนั้นได้

(2) ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งหรือการที่ผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นไปโดยชอบหรือแม้มิชอบ แต่ไม่มีเหตุอันสมควรจะมีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น หรือเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งนั้น ให้มีคำสั่งยกคำร้องคัดค้านเสีย

การให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดคดีคัดค้านการเลือกตั้งมีข้อดีและข้อเสียดังต่อไปนี้คือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อดี

1. โดยหลักการศาลยุติธรรมวินิจฉัยคดีตามหลักกฎหมายโดยเคร่งครัด และจะไม่วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุผลทางการเมือง
2. ศาลยุติธรรมย่อมวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานอันเดียวกัน ย่อมทำให้กฎหมายใน

เรื่องนี้มีมั่นคง

3. ศาลเป็นคนกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใด

4. สำหรับในประเทศไทย วิธีการพิจารณาวินิจฉัยจะให้ศาลจังหวัดหรือศาลแพ่ง ดำเนินการพิจารณาแล้วทำความเห็นและส่งสำนวนไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ดังนั้นจึงเห็นกันว่าศาลชั้นต้นได้แก่ศาลจังหวัดหรือศาลแพ่งที่มีเขตอำนาจเหนือเขตเลือกตั้งที่มีการร้องคัดค้านการเลือกตั้งนั้น เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเหตุการณ์และรับรู้ข้อเท็จจริงเป็นอย่างดี

ข้อเสีย

1. ในหลายประเทศเห็นกันว่าไม่ใช่หน้าที่ของศาลยุติธรรมที่จะพิจารณาวินิจฉัยเรื่องเกี่ยวกับการเมือง

2. การยอมให้ศาลยุติธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องกับข้อขัดแย้งทางการเมือง ก่ออาจทำให้ศาลยุติธรรมถูกวิพากษ์วิจารณ์ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงได้

3. ผู้พิพากษาอาจขาดความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกลวิธีทุจริตคดโกงในการเลือกตั้ง ทำให้ไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

4. ระบบการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมในประเทศไทย ยังมีความล่าช้าตั้งแต่การเริ่มฟ้อง ตลอดจนกระบวนการวินิจฉัยชี้ขาด แม้ในคดีคัดค้านการเลือกตั้งจะได้มีบทบัญญัติให้ดำเนินกระบวนการโดยไม่ชักช้าก็ตาม

นอกจากนี้ตามคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับคดีร้องคัดค้านการเลือกตั้ง โดยความเคารพยังมีข้อน่าสงสัยเกตดังต่อไปนี้คือ

1. ศาลฎีกามีความเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นคดีแพ่ง พระราชบัญญัติการเลือกตั้งในส่วนการร้องคัดค้านการเลือกตั้งถือเป็นบททางแพ่ง และการที่ศาล

พิจารณาตัดสินว่าการเลือกตั้งจึงเป็นการใช้ดุลพินิจในทางแบ่งว่าสมควรที่จะให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือไม่¹³ ซึ่งโดยความเคารพผู้เขียนมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นจัดเป็นกฎหมายมหาชน เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของสังคม เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ สิทธิเลือกตั้งถือเป็นของประชาชนทุกคนที่จะเลือกผู้แทนของตนเข้าไปบริหารประเทศชาติบ้านเมือง ดังนั้นหากมีการทุจริตคดโกงเกิดขึ้นในการเลือกตั้ง จึงมิใช่เพียงบุคคลหนึ่งบุคคลใดเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบกระเทือน แต่จะส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งประเทศโดยส่วนรวม

2. ศาลฎีกาได้ตัดสินไว้ว่า การร้องคัดค้านการเลือกตั้งก็เพื่อให้ศาลสั่งให้เลือกตั้งในเขตนั้นใหม่ แต่ปรากฏว่าผู้ได้รับเลือกตั้งได้ขาดจากสมาชิกภาพไปด้วยการลาออกไปก่อนและได้มีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งในเขตนั้นใหม่ หรือได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎรให้มีการเลือกตั้งทั่วไปแล้ว ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องพิจารณาต่อไป¹⁴ โดยความเคารพผู้เขียนมีความเห็นว่า การที่สมาชิกสภาผู้ถูกร้องคัดค้านรีบชิงลาออกไปก่อนเช่นนี้และศาลก็เห็นว่าไม่มีประโยชน์ที่จะพิจารณาต่อไป จะเป็นช่องทางให้มีการหลีกเลี่ยงบทบังคับ (Sanction) ของกฎหมาย ซึ่งอย่างน้อยก็มีผลในทางศีลธรรมที่จะทำให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบว่า ผู้ถูกร้องคัดค้านการเลือกตั้งได้กระทำผิดทุจริตคดโกงในการเลือกตั้งหรือไม่ หากว่าได้กระทำผิดจริงโดยมีคำพิพากษายืนยันแล้วประชาชนก็จะได้ใช้ข้อมูลดังกล่าวประกอบการพิจารณาว่าควรจะเลือกบุคคลนั้นในการเลือกตั้งครั้งต่อไปหรือไม่ และจะได้ช่วยกันสอดส่องดูแลไม่ให้มีการทุจริตคดโกงซ้ำอีก

¹³ คำสั่งศาลฎีกาที่ 897/2480, 431/2482, คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1131/2482.

¹⁴ คำสั่งศาลฎีกาที่ 446/2490, 998/2532.

ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องมูลเหตุในการร้องคัดค้านการเลือกตั้งผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง กระบวนวิธีพิจารณาและองค์กรผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดีคัดค้านการเลือกตั้ง ทำให้การคัดค้านการเลือกตั้งไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรในการคุ้มครองให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม และเป็นไปตามเจตจำนงอันแท้จริงของประชาชนส่วนใหญ่ ทั้งที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นกฎหมายที่สำคัญและมีลักษณะพิเศษที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรให้เข้าไปทำหน้าที่นิติบัญญัติหรือบริหารประเทศตามวิถีทางของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย พระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ ถือเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์มหาชน จึงถือว่าพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ เป็นกฎหมายมหาชน การคัดค้านการเลือกตั้งเป็นมาตรการหนึ่งในหลายมาตรการที่มีขึ้นเพื่อคุ้มครองให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมและเป็นไปตามเจตจำนงของประชาชนส่วนใหญ่

เมื่อได้พิจารณาหลักการและแนวความคิดรวมทั้งปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่กล่าวมาเป็นลำดับแล้ว ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการเลือกตั้งในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรการร้องคัดค้านการเลือกตั้งดังนี้

1. การจำกัดมูลเหตุในการคัดค้านการเลือกตั้งไว้เพียง 5 กรณีดังที่กล่าวมาแล้ว น่าที่จะมีการพิจารณาทบทวนเปลี่ยนแปลงให้ครอบคลุมถึงพฤติกรรมการทุจริตคดโกงรูปแบบวิธีการต่าง ๆ ที่ได้ส่งผลกระทบต่อ การเลือกตั้งให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยอาจยึดแนวทางหนึ่งแนวทางใดดังต่อไปนี้คือ

1.1 แนวทางที่กว้างโดยอาจกำหนดว่าจะมีการเพิกถอนการเลือกตั้งนั้นและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่เมื่อ "การเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยชอบอันสมควรให้มีการเลือกตั้งใหม่" หรือ "การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดได้รับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยชอบอันสมควรให้มีการเลือกตั้งใหม่" แนวทางดังกล่าวนี้เป็นการกำหนดมูลเหตุในการ

คัดค้านการเลือกตั้งไว้อย่างกว้าง โดยให้อำนาจองค์กรผู้พิจารณาวินิจฉัยใช้ดุลพินิจพิจารณาว่า พฤติกรรมการทุจริตคดโกงใดบ้างที่ร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อ การเลือกตั้งทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม อันสมควรที่จะให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือกรณีใดที่แม้จะมีการทุจริตคดโกงแต่เป็นกรณีเล็กน้อยไม่ร้ายแรงหรือไม่ทำให้ผลการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไป ก็ไม่สมควรที่จะให้มีการเลือกตั้งใหม่ แต่ผลจากการที่ทุจริตคดโกงดังกล่าวควรที่จะมีการเปิดเผยให้ปรากฏต่อสาธารณชนอย่างแจ่มชัดถึงการทุจริตคดโกงที่บุคคลนั้นหรือพรรคพวกได้กระทำลงอย่างน้อยก็เพื่อให้ประชาชนใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

1.2 แนวทางที่จำกัดขอบเขตให้แคบกว่าแนวทางแรก โดยระบุถึงพฤติกรรมการทุจริตคดโกงและการกระทำที่ถือว่าผิดกฎหมายต่าง ๆ อันเป็นมูลเหตุในการร้องคัดค้านการเลือกตั้งและเพิกถอนการเลือกตั้ง ดังเช่นที่ยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในประเทศอังกฤษและฝรั่งเศส โดยในอังกฤษแบ่งการทุจริตคดโกงอันเป็นมูลเหตุในการร้องคัดค้านการเลือกตั้งออกเป็นการทุจริตคดโกง (Corrupt Practices) การกระทำที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด (Illegal Practices) และความผิดอย่างอื่นในทำนองเดียวกัน (Similar Offences) ซึ่งในความผิดแต่ละประเภทก็จะมีรายละเอียดระบุไว้ว่าการกระทำผิดหรือทุจริตคดโกงในการเลือกตั้งใดเป็นความผิดประเภทไหน ส่วนในประเทศฝรั่งเศสการกระทำที่เป็นมูลเหตุในการร้องคัดค้านการเลือกตั้งได้แก่ การสร้างอิทธิพลกดดัน (Les Pressions) การใช้กลอุบาย (Les Manoeuvres) และการกระทำผิดกฎหมาย (Les Irregularités) ซึ่งในแต่ละประเภทก็ได้มีการระบุดูรายละเอียดไว้ว่าการกระทำใดจัดเป็นความผิดประเภทไหน

ดังนั้นหากเรานำแนวทางนี้มาใช้เพื่อให้มูลเหตุในการร้องคัดค้านการเลือกตั้งครอบคลุมถึงพฤติกรรมการทุจริตคดโกงต่าง ๆ เช่น การที่ผู้สมัครฯ หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยความรู้เห็นยินยอมของผู้สมัครฯ กระทำการข่มขู่หรือใช้อิทธิพลบีบบังคับทั้งทางตรงหรือทางอ้อมให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนหรืองดเว้นลงคะแนน, การให้หรือสัญญาว่าจะให้เงินทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือการบริจาคเงินหรือสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ เช่น วัด โรงเรียน ถนน ฯลฯ, การเข้าหรือจัดยานพาหนะรับส่งผู้เลือกตั้งไปหรือ

กลับเพื่อให้ลงคะแนนหรืองดเว้นลงคะแนน, การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำตนช่วยเหลือหรือเป็นหัวคะแนนให้ผู้สมัครฯ ฯลฯ ก็จะทำให้มาตรการคัดค้านการเลือกตั้งมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามจะมีการเพิกถอนการเลือกตั้งนั้นก็ต่อเมื่อการทุจริตคดโกงในการเลือกตั้งนั้นได้ทำให้ผลการเลือกตั้งเปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้ยังควรที่จะให้ความสำคัญต่อหลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้งโดยควรที่จะนำมาบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญและมีความแน่นอนดังเช่นที่ยึดถือกันอยู่ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน อย่างน้อยที่สุด 5 ประการด้วยกันคือ การเลือกตั้งจะต้องเป็นไปโดย เป็นการทั่วไป โดยตรง โดยเสรี โดยเสมอภาค และลับ

2. การจำกัดบุคคลผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง เฉพาะผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น หรือผู้สมัครฯ ในเขตเลือกตั้งนั้น หรือพรรคการเมืองที่มีสมาชิกสมัครเข้ารับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น น่าที่จะมีการพิจารณาบทวนให้บุคคลอื่นนอกเขตเลือกตั้งที่ได้พบเห็นการทุจริตคดโกงมีสิทธิร้องคัดค้านได้ โดยนำแนวทางของประเทศอังกฤษมาปรับใช้คือ ผู้มีสิทธิร้องคัดค้านการเลือกตั้งได้แก่บุคคลหนึ่งหรือหลายคนดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลผู้ได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- (2) บุคคลผู้ยืนยันว่าตนเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งนั้น
- (3) บุคคลที่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งคนหนึ่งในการเลือกตั้งนั้น

ทั้งนี้เพราะหากมีการทุจริตคดโกงหรือมีข้อบกพร่องเกิดขึ้นในการเลือกตั้งมิใช่เพียงประชาชนในเขตเลือกตั้งนั้นเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบกระเทือน การที่ประชาชนได้เลือกผู้แทนของตนเข้าไปบริหารประเทศชาติบ้านเมือง จุดประสงค์สูงสุดก็เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ มิใช่เพียงเพื่อบุคคลกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะ ดังนั้น หากนักการเมืองที่ทุจริตคดโกงสามารถเข้าไปมีตำแหน่งหน้าที่ในการบริหารประเทศ ก็อาจทุจริตคอร์รัปชั่นแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง ซึ่งจะเป็นการบั่นทอนทำลายและสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในทุก ๆ ด้านทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง จึงเห็นได้ว่าประชาชน

ทั้งประเทศเป็นผู้ได้รับความเสียหายมิใช่เพียงผู้เกี่ยวข้องในเขตเลือกตั้งที่มีการทุจริตคดโกงเท่านั้น

3. ควรที่จะมีการพิจารณาบทวนเปลี่ยนแปลงระเบียบวิธีพิจารณาการเลือกตั้งซึ่งเป็นคดีที่มีลักษณะพิเศษเกี่ยวกับสถาบันทางนิติบัญญัติและการเมือง อันแตกต่างจากคดีแพ่งและคดีอาญาโดยทั่วไป กล่าวคือเป็นการใช้สิทธิเพื่อรักษาลิทธิและผลประโยชน์ในทางการเมืองอันมีผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ทั้งประเทศ มิใช่มีผลเฉพาะระหว่างคู่กรณีดังเช่นในคดีแพ่ง การนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีคัดค้านการเลือกตั้งจึงไม่น่าจะเหมาะสมด้วยประการทั้งปวง ในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ประเทศอังกฤษ หรือฝรั่งเศส ต่างก็มีระเบียบวิธีพิจารณาการเลือกตั้งแยกต่างหากจากคดีทั่วไป

และควรที่จะให้มีการวางเงินประกันในการร้องคัดค้านการเลือกตั้งเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายและชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นการป้องกันการกลั่นแกล้งใส่ร้ายกัน โดยหากผู้ร้องไม่วางเงินประกันภายในกำหนด ก็จะไม่มีการพิจารณาคำร้องนั้นต่อไปโดยยกคำร้องนั้น ตามแบบอย่างที่ใช้กันอยู่ในประเทศอังกฤษ ส่วนจำนวนเงินที่เหมาะสมนั้นก็ควรที่จะได้มีการพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองด้วย ทั้งนี้จะต้องไม่มากจนเกินความจำเป็นอันจะเป็นการปิดกั้นโอกาสของบุคคลทั่วไป แต่ก็จะต้องไม่น้อยจนไม่พอเพียงกับการระดมความรับผิดชอบ และควรที่จะพิจารณากำหนดให้ชัดเจนว่าการถอนคำร้องจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากองค์กรผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดก่อน และห้ามมิให้มีการถอนคำร้องเพื่อแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ใด ๆ ทุกกรณี ผู้ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษทางอาญา เพื่อป้องกันมิให้มีการค้าคดีความหรือมีการร้องคัดค้านเพื่อแสวงหาผลประโยชน์

นอกจากนี้ผู้เขียนยังเห็นว่า ควรที่จะได้มีบทกฎหมายกำหนดให้แน่ชัดลงไปว่าบุคคลที่ถูกเรียกมา เป็นพยานในการพิจารณาการเลือกตั้งจะต้องตอบคำถามที่เกี่ยวข้องทุกคำถามโดยไม่มีข้อยกเว้น เช่น จะปฏิเสธไม่ตอบโดยอ้างว่าคำตอบนั้นจะกล่าวโทษตนเองหรือคู่สมรส หรือโดยอ้างเอกสิทธิ์ แต่ทั้งนี้เมื่อได้ตอบคำถามตามความเป็นจริงแล้วจะได้รับความ

คุ้มครองตามกฎหมายโดยคำตบดั่งกล่าวจะนำไป เป็นพยานหลักฐานฟ้องร้องผู้หนึ่งหรือคู่สมรสไม่
 ว่าในทางอาญาหรือทางแพ่งไม่ได้ เว้นแต่กรณีที่คุณคณนั้นถูกกล่าวหาในทางอาญาว่า เบิกความ
 เท็จ ทั้งควรที่จะคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นหลัก โดยองค์กร
 ผู้วินิจฉัยชี้ขาดควรมีบทบาทมากขึ้นในการเข้าไปสอบสวนค้นหาความจริง ไม่ใช่เห็นว่าคุณคณคัดค้าน
 การเลือกตั้งเป็นเรื่องเฉพาะระหว่างคุณคณ ซึ่งผู้ร้องต้องบรรยายละเอียดเกี่ยวกับคำร้องมา
 ให้แจ้งชัด และต้องพิสูจน์ให้ได้ตามนั้น ไม่เช่นนั้นแล้วคำร้องนั้นก็จะต้องถูกยกไป

4. ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีคัดค้านการเลือกตั้ง ควรที่จะมีการพิจารณาบทวน
 เกี่ยวกับองค์กรผู้ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัย โดยให้มีองค์กรที่มีลักษณะเป็นกลาง มีโครงสร้าง
 องค์กรประกอบที่เหมาะสม ประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายที่มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญ
 เข้าใจปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นอย่างดี เพื่อให้การพิจารณาวินิจฉัยคดีคัดค้านการ
 เลือกตั้งเป็นไปอย่างรวดเร็ว ในบางประเทศเช่น ฝรั่งเศส ได้ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
 (Conseil Constitutionnel) เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยโดยตรง ในสหพันธ์สาธารณรัฐ
 เยอรมัน ได้ให้ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ (Federal Constitutionnel Court) เป็นผู้
 พิจารณาวินิจฉัยในขั้นสุดท้ายหลังจากที่ได้ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว สำหรับใน
 ประเทศไทย ผู้เขียนเห็นว่าควรมอบให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นผู้พิจารณาวินิจฉัย ซึ่งน่าจะ
 ทำให้เกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพขึ้น และจะช่วยให้ศาลยุติธรรมรอดพ้นจากการถูก
 วิพากษ์วิจารณ์และเป็นการแบ่งเบาภาระการพิจารณาพิพากษาคดีทั่วไปที่มีมากมายอยู่แล้ว
 และเพื่อรับกับปัญหาในอนาคตหากได้มีการร้องคัดค้านการเลือกตั้งมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม
 ในส่วนขององค์กรประกอบของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่เหมาะสมนั้น เป็นรายละเอียดที่เกินกว่า
 จะกล่าวถึงในที่นี้ได้

นอกจากนี้องค์กรผู้ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดีคัดค้านการเลือกตั้งควรที่จะ
 ได้มีการพิจารณาบทวนบทบาทและแนวความคิดว่า คดีคัดค้านการเลือกตั้งนั้นเป็นเรื่องที่
 เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ของมหาชน มิใช่เป็นเรื่องเฉพาะระหว่างคุณคณ
 เท่านั้น องค์กรผู้ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยจึงควรที่จะเข้าไปร่วมในการค้นหาความจริงในการ
 พิจารณาคดีให้มากยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และควรที่จะพิจารณาคดีโดยเน้นตามตัวบทกฎหมาย

ความบริสุทธิ์ยุติธรรม และเจตนาของผู้เลือกตั้งอย่างเคร่งครัดมากกว่าการคำนึงถึงเหตุผลทางการเมืองแต่เพียงอย่างเดียว

และพร้อมกันนี้ ควรที่จะได้พิจารณาบทวนเปลี่ยนแปลงให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ควบคุมบริหารการเลือกตั้งตั้งแต่เริ่มแรกจนสิ้นสุด เพื่อความเป็นกลาง มีประสิทธิภาพรวดเร็ว และไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอำนาจทางการเมือง เช่น การแบ่งเขตเลือกตั้ง การควบคุมการโฆษณาเสียงเลือกตั้ง การพิจารณาวินิจฉัยการร้องขอให้ประกาศรับสมัครเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง การร้องขอให้ใส่ชื่อเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การร้องคัดค้านบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย